

Utredning understreker pårørendes betydning

Vi blir flere, vi blir eldre, og mange lever lengre med langvarige sykdommer. Hvordan skal kommunene prioritere sitt omsorgsarbeid? Og hva blir de pårørende sin rolle?

Professor i helserett, Alice Kjellevold fra Stavanger har sittet i det statlige utvalget som har jobbet med disse spørsmålene. Nå har de overlevert en utredning med tittelen «Det viktigste først» til helseminister Bent Høie og eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen. Lederen for utvalget har vært Aud Blankholm.

Både spesialisthelsetjenesten og kommuner er nødt til å prioritere

– I Norge har vi hatt en prioriteringsdiskusjon gjennom mange år, men det har i hovedsak dreid seg om spesialisthelsetjenesten. Der har man nå en enighet om at de tre viktigste kriteriene er nytte, alvorlighet og ressursbruk.

Men det har ikke vært en tilsvarende diskusjon om prioriteringen innen den kommunale helseomsorgen. Kan man på samme måte bruke de tre hovedkriteriene der? spør Alice Kjelle vold.

– Og hva var svaret utvalget kom fram til?

– At de tre hovedkriteriene er gyldige også i kommunesammenheng. Men i tillegg så vi at mestring blir et viktig stikkord. Bakgrunnen er kommunens ansvar for at befolkningen skal kunne leve med sin sykdom og alderstilstand. Mestring er en sentral forutsetning for å kunne leve med en tilstand, og vil ha stor betydning for livskvaliteten til den enkelte. For mange av tiltakene i den kommunale helse- og omsorgstjenesten vil derfor målet være at brukeren skal kunne mestre sin hverdag til tross for sykdom, smerter og funksjonsnedsettelse, forteller Kjelle vold.

– Men mange kommuner har dårlig råd. Er det en fare for at pårørende blir utnyttet fordi kommunen ikke har ressurser til det omsorgsarbeidet som trengs?

– Det kan nok skje. I utredningen refererer vi til forsker Siri Tønnessen som har skrevet om vurderinger som blir gjort i den kommunale omsorgstjeneste. Hun refererer til sykepleiere som beskriver at når de utreder hvilke tjenester pasientene skal få tilbud om, avklarer de alltid først hva pårørende kan gjøre slik at de kan minimere hjemmesykepleiens innsats. Sykepleierne sier at de er nødt til å forvente litt av pårørende, selv om det ikke står i noe lovverk.

Kjelle vold presiserer videre at pårørende ikke må utnyttes, samtidig som det er klart at pårørende spiller en viktig rolle særlig for den helse- og omsorgstjenesten som blir gjort i kommunen.

– Alle i utvalget var tydelige på at pårørende har stor betydning på ulike plan. Vi var også opptatt av helsesituasjonen til pårørende, hvilken omsorgsevne de pårørende har, hvilke konsekvenser det har for pårørende at mer helseomsorg enn før nå blir gitt til brukere som bor hjemme i stedet for på institusjon, sier hun og viser til følgende avsnitt i utredningen:

«Pårørende bidrar med betydelige ressurser i helse- og omsorgstjenesten. Tall fra Pårørendealliansen viser at innsatsen fra pårørende tilsvarer 110.000 årsverk. Alvorlig og langvarig sykdom rammer ikke bare pasienten, men også pårørende. Å være pårørende kan være meningsfullt, men kan også medføre belastninger. En rapport fra Helsedirektoratet viser at

pårørende har økt risiko for å utvikle depresjon og søvnproblemer. I tillegg vil de kunne ha redusert livskvalitet. Pårørende vil derfor selv kunne ha behov for tiltak, for eksempel avlastningstiltak eller annen pårørendestøtte.»

Hun forteller at både statsråd Bent Høie og statsråd Åse Michaelsen var begeistret da de tok imot utredningen.

– Prioriteringsutfordringene i kommunene har nok aldri vært større enn nå. Da er det viktig at det ikke er tilfeldigheter som avgjør hvem som får oppfølging, og hvilke tiltak som prioriteres. Nå skal rapporten på bred høring, og jeg ser frem til å få synspunktene fra høringsinstansene, sa eldre- og folkehelseminister Åse Michaelsen, ifølge en pressemelding fra helsedepartementet.

Tekst:

Marie Rein Bore

Journalist